

" ...

II- ANAYASA'YA AYKIRILIK İDDİASI İLE İLGİLİ GEREKÇE:

Danıştay 8. Dairesinin Anayasa'ya aykırılık iddiası ile ilgili gerekçesi şöyledir;

"521 sayılı Danıştay Kanununun 1740 sayılı Kanunla değişik 37 nci maddesinin A bendinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları mevzuatına ilişkin davaların çözümü, Sekizinci Dairenin görevleri arasında sayılmıştır. 5590 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde, Ticaret ve Sanayi Odalarının mesleki teşekkül niteliğinde kamu kurumları olduğu açıkça belirtildiğine göre anılan kanunun uygulanmasına ilişkin davaların çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu düşünülemez. Dava konusu oda gelirinin tahsilinde 2004 sayılı Kanunun ilamsız icraya ilişkin hükümlerinin uygulanması, uyuşmazlığın idarî olma niteliğini değiştiremeyeceğinden davaya bakmaya Dairemizin görevli bulunduğu oyçokluğu ile karar verilerek işin esası incelendi,

5590 sayılı Kanunun 27 nci maddesinde, "Mahiyetleri ve nev'ileri tüzükte gösterilecek hizmetler karşılığı alınacak ücretlerle, odalar yönetim kurullarınca onanacak vesikalardan alınacak tasdik harcı ve verilecek diğer vesikalardan alınacak harçların miktarları, yönetim kurullarının teklif ve meclislerin tasdiğiyle tesbit olunur" hükmü yer almış, 3/13070 sayılı tüzüğün "Odalarca Verilecek Belgeler" başlığını taşıyan 19 ncu maddesinin A bendinde, menşe şahadetnameleri de sayılarak bu belgelerin yalnız ticaret odalarıyla ticaret ve sanayi odalarınca verileceği belirtilmiştir.

Bakılan dava, maden cevheri ihraç eden davacı müesseseden 5590 sayılı Kanunun söz konusu 27 nci maddesine dayanılarak oda yönetim kurulunun teklif ve oda meclisinin tasdiğiyle düzenlenen tarifeye göre menşe şahadetnamesi alınmasından doğmuş olduğundan, Mahkememizce uygulanması gereken bu maddenin, aşağıda belirtilen görüşlerle T. C. Anayasasının 61 inci maddesine aykırı olduğu yolundaki davacı savının ciddi olduğu kanısına varılmıştır.

5590 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre ticaret ve sanayi odaları, bu konuda yazılı esaslarla meslek hizmetlerini görmek, meslek ahlâk ve dayanışmasını korumak, ticaret ve sanayiın genel menfaatlere uygun surette gelişmesine çalışmak ve bu amaçlarla verilecek işleri yapmak üzere kurulan, tüzel kişiliğe sahip ve meslekî teşekkül niteliğinde kamu kurumlarıdır. Bu durumda odalar, T.C. Anayasasının "İdare" kesiminde yer alan "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ilişkin 122 nci maddesi kapsamına girmekte ve odaların hizmet ve görevleri, kamu hukuku içinde yer almaktadır.

5590 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde odaların gelirlerinin neler olduğu gösterilmiştir. Bunlardan birisi de maddenin (a) bendinde yer alan vesika harçlarıdır. Ticaret odaları ile ticaret ve sanayi odalarının istek üzerinde vermek zorunda oldukları belgeler arasında 3/13070 sayılı tüzüğün 19 uncu maddesinde menşe şahadetnameleri de sayılmıştır. 4 Mart 1963 günlü ve 11346 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren ve "İhracaatta Menşe Şahadetnamelerine İlişkin Esaslar" ı tespit eden 28/1/1963 günlü ve 6/1346 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 1 inci maddesinde, yürürlükte bulunan ticaret anlaşmalarındaki hükümler saklı kalmak koşuluyla menşe şahadetnamelerinin ilgili yerlere verilmesi zorunlu tutulmamıştır. Bu kural, ticaret anlaşmasında aksine hüküm bulunması halinde ihracatçı yönünden menşe şahadetnamesi ibrazının zorunlu bulunduğunu ortaya koymaktadır; başka bir deyişle ticaret

anlaşmasında menşe şahadetnamesi ibrazını gerekli kılan bir hüküm varlığı halinde tacir, malını ihraç için ticaret odasından ya da ticaret ve sanayi odasından ilgili mercilere ibraz için menşe şahadetnamesi almak zorundadır.

Odaların, yukarıda açıklananlarla beliren niteliği karşısında, ticaret anlaşmasında hüküm bulunması halinde menşe şahadetnamesi ibraz etmeden ihracat yapmağa olanak bulunmamasının, menşe şahadetnamesi harcını, T.C. Anayasasının 61 inci maddesindeki "benzeri malî yükümler" deyiminin kapsamına giren bir çeşit malî yüküm durumuna getirdiği açıktır.

T.C. Anayasasının 61 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre vergi, resim ve harçlar ve benzeri malî yükümler ancak kanunla konulur. Anayasa koyucunun her çeşit malî yükümlerin kanunla konulmasını buyururken, keyfi ve takdiri uygulamaları önleyecek ilkelerin kanunda yer alması ereğini güttüğünde kuşku yoktur. Kanun koyucunun yalnızca konusunu belli ederek bir malî yükümün ilgililere yükletilmesine izin vermesi, bunun kanunla konulmuş sayılabilmesi için yeterli neden olamaz. Malî yükümlerin, yükümlüleri, matrah ve oranlar tarh ve tahakkuku, tahsil usulleri, müeyyideleri, zamanaşımı gibi çeşitli yönleri vardır. Bir malî yüküm, bu yönleri dolayısıyla kanunda yeterince çerçevelenmemişse, kişilerin sosyal ve iktisadi durumlarını, hattâ temel haklarını etkileyecek keyfi uygulamalara yol açabilir. Bu bakımdan yükümler, belli başlı unsurları da açıklanarak ve çerçeveleri kesin çizgilerle belirtilerek mutlaka kanunla düzenlenmelidir. (Anayasa Mahkemesinin 24/3/1970 günlü, Esas : 1969/65, Karar: -970/16 sayılı karar).

5590 sayılı Kanunun 27 nci maddesinde, sadece malî yükümün konusunun ve yükümlerinin belirlenmesi ile yetinilmiştir. Bu hükümde; matraha, orana, en aşağı ve en yukarı miktarlara ait herhangi bir belirleme yoktur. Söz konusu hükme göre nitelikleri ve çeşitleri tüzükte gösterilecek hizmetler karşılığı alınacak ücretlerle vesika harçlarının miktarları, oda yetkili kurullarınca belirlenmekte ve böylece bu kurullara sınırsız yetki tanınmış olmaktadır. Bu nedenle, söz konusu hükmün T.C. Anayasasının 61 inci maddesine aykırı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sonuç itibarıyla 5590 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin, T.C. Anayasa'sının 61 inci maddesindeki "Vergi, resim ve harçlar ve benzeri malî yükümler ancak kanunla konulur" kuralına aykırı olduğu yolundaki davacı iddiasının, Mahkememizce ciddi bulunulduğu kanısına varıldığından, söz konusu hükmün iptali gerektiği görüşü ile konunun Anayasa Mahkemesine intikal ettirilmesine, gerekçeli kararla dosyada yer alan konu ile ilgili belgelerin onaylı örneklerinin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına 18/5/1977 gününde oybirliğiyle karar verildi".